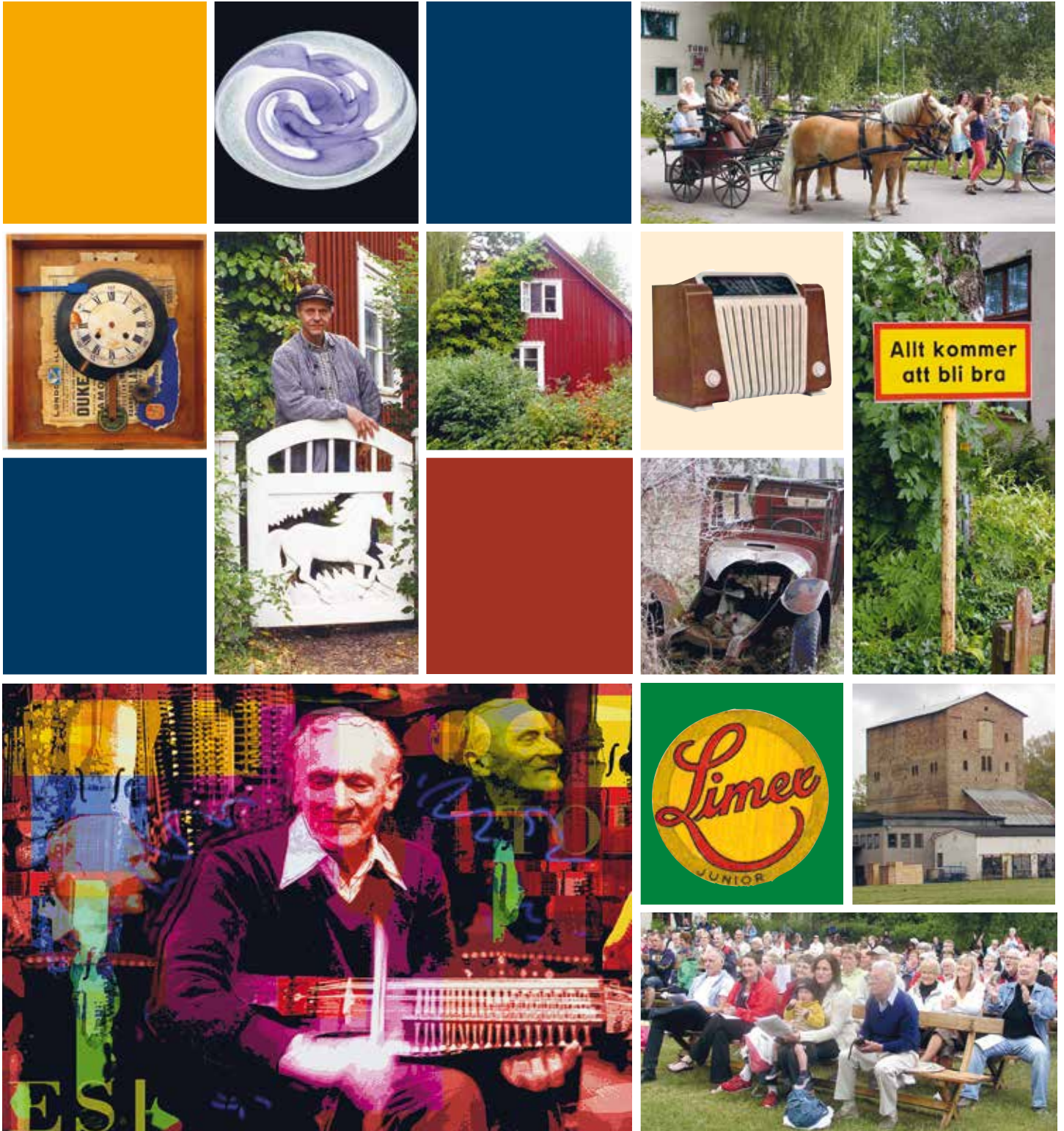

Bruket som vägrade att dö!

- En presentation av läget i Tobo 2012/2013

Finns det någon framtid för Tobo?

Tobo Bruk är ett av Upplands välbevarade Vallonbruk med anor från 1600-talet. Här finns en gammal fin bruksgata, en herrgård från 1700-talet, en imponerande masugnsbyggnad och Eric Sahlström-institutet, ett folkmusikinstitut, som tidigare benämns Jaktslottet och som bl.a. varit bostad åt medlemmar ur familjen de Geer som grundade Tobo Masugn. Tobo har en unik historia ur det perspektivet att bruket överlevt som stark industriort även efter att järnhanteringen upphörde. Detta skedde genom att Monark-koncernen etablerade sig i Tobo 1937 och startade en expansiv tillverkning av skidor, radio och TV i första hand, men även en rad andra produkter inom främst fritidssektorn. Monarkepokan pågick under 30 år, fram till 1967, och därefter har andra industrier tagit över. I dag domineras Tobo av Munters som nu funnits på orten i snart 40 år.

Tobo idag

Tobo har i dag drygt 700 invånare och kämpar som andra mindre orter för sin överlevnad. Affär och skola har försvunnit. Kvar i form av service finns en förskola, en pizzeria, en frisör och en bilverkstad.

Servicenäringen är svag men vi har ett starkt kulturellt och ideellt föreningsliv i Tobo och vi vill arbeta för att stärka det ytterligare. Vi har genom olika föreningar en julmarknad som besöks av ca 2000 personer varje år, vi har en välbesökt auktion på sommaren och ett välbesökt midsommarfirande. Dessutom lockar Konst på väg som genomförs i Tierps Kommun varje påsk en mängd besökare till Eric Sahlström Institutet som blir konstutställningslokal under påsken, och institutet ordnar under sin ordinarie verksamhet folkmusikkonserter som lockar besökare. Dessutom genomförs Tegelsmoraveckan i hembygdsföreningens och svenska kyrkans regi varje år. Som intressanta besöksmål finns idag förutom själva bruket, en konsthantverkare och ett glasblåseri samt ett naturbad vid sjön Strömaren. Fr.o.m. 2014 kommer det också att finnas ett permanent Bruksmuseum i Gamla Folkets Hus. Där ska ortens historia visas, barnaktiviteter finnas och man hoppas dessutom kunna erbjuda kaféverksamhet under museets öppettider.

Vår ekonomi och vårt arbete

Vi kan konstatera att vi inte, ur ett ekonomiskt perspektiv, är någon rik bygd. Siffror från Statistiska Centralbyrån visar att våra inkomster ligger under både medel och medianinkomster för riket, både när man tittar på inkomster per person och på disponibel inkomst per familj.

Det fanns år 2012 enligt Företagsdatabasen 55 arbetsställen i Tobo. 44 av dessa är enmansföretag utan några anställda. 2011 fanns det 309 förvärvsarbetande

personer med bostad i området. Av dessa pendlade 256 personer ut till arbeten utanför Tobo. 145 personer pendlade in till området, och dessa utgör huvudsakligen anställda på Munters.

Den allra största delen av våra inkomster försvinner ut från vår bygd. Merparten av våra inkomster spenderas utanför Tobo och stora belopp läcker således ut från bygden.

”Vi kan konstatera att den allra största delen av våra inkomster försvinner ut från vår bygd.”

Har du frågor eller funderingar?

Kontakta Lena Persson
e-post: lena.b.persson@telia.com

Med det här funkar vårt samhälle

Service i Tobo

- Förskola
- Pizzeria
- Frisör
- Bilverkstad
- Buss och Upptåg
- Bokbuss
- Lantbrevbärare
- Återvinningsstation

Aktiva föreningar:

- Tobo Folkets Husförening
- Tegelsmora Hembygdsförening
- Föreningen Tobo Bruksmuseum
- OK Borgen
- Tobo IF
- TÖFF
- Strömarens Naturvårdsförening
- PRO
- Kulturföreningen T
- Equmeniakyrkan

Konst och Kultur:

- Eric Sahlströminstitutet
- Tobo Glasblåseri
- AKA:s konst & keramik
- Leif Högström
- Margareta Nordquist
- Tegelsmora Hembygdsförening
- Tobo Bruksmuseum
- Folkets Hus
- Kulturföreningen T
- Konst på Väg (påsk)
- Auktion/Loppis i augusti varje år
- Tegelsmoraveckan
- Julmarknad i november
- Tobotorsdagar och folkmusikkonserter

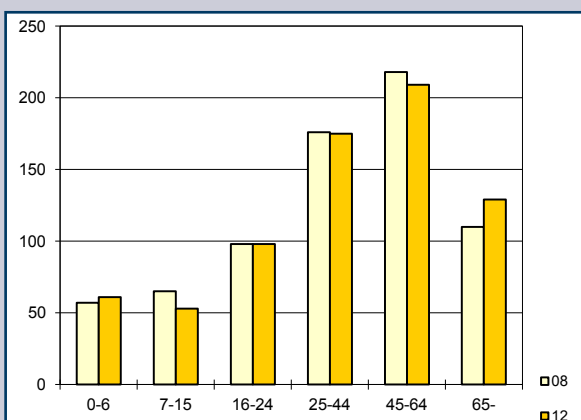

Vi är bra på evenemang! Folkets hus har arrangerat allsångskvällar samt 50-, 60-, och 70-talskvällar.

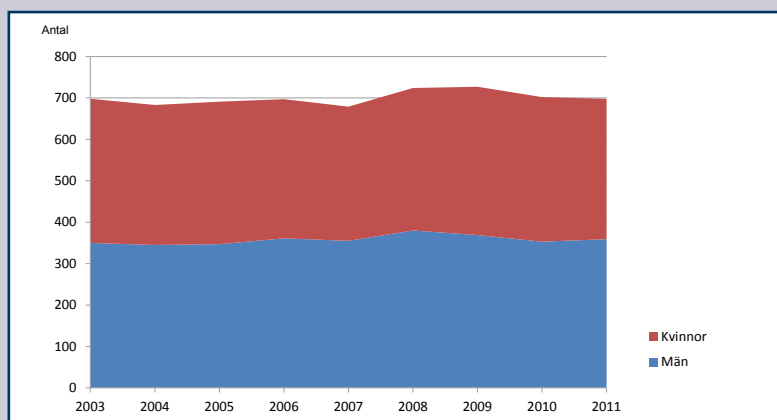

Det är människor som ger bygden innehåll

Befolkning 2008/2012

Befolkningsutveckling 2003-2012 efter kön

Befolkningstäthet

NEW YORK
10 984 inv/km²
medelålder 35,9 år

STOCKHOLM
4 752 inv/km²
medelålder 38,8 år

UPPSALA
93 inv/km²
medelålder 38,7 år

TIERPS KOMMUN
13 inv/km²
medelålder 43,7 år

TOBO
6,9 inv/km²
medelålder 41,3 år

Bygdens totala inkomster 2011

Bygdens köpkraft Totalt 122 Mkr

Beräknat utifrån SCB siffror

- 393 familjer - 725 innevånare
- 309 personer förvärsarbetande
- Förvärsinkomst/person 203 000 kr
- Disponibel inkomst/familj 267 000 kr

I analysen har Tobo definierats som det markerade området. Man kan alltid diskutera hur stort område som ska räknas till Tobo och vi gör inga som helst anspråk på att detta är det korrekta området. Vi vill inte heller begränsa eventuella projekt till denna gränsdragning. Om man känner sig som en Tobobo så hör man självklart till området och bygden.

Hur försörjer vi oss?

Största näringsgrenarna* sorterat efter antal arbetsställen

- Jordbruk och skogsbruk
- Fastighetsverksamhet
- Tillverkning
- Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
- Handel: reparation av motorfordon och motorcyklar

* Definition: Kan försörja minst en person

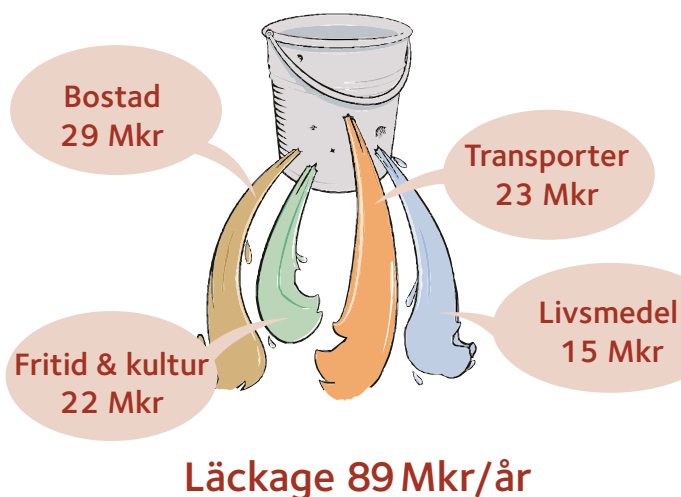
Arbetsplatser

- Munters 100-199 anställda
- Tobo Components 5-9 anställda
- Eric Sahlströminstitutet 10-19 anställda
... samt...
- 44 företag med 0 anställda
- 8 företag med 1-4 anställda

Arbetspendling 2011

- Förvärsarbetande med bostad i området: 309
- Bor och arbetar i området: 53
- Pendlar in till området: 145
- Pendlar ut från området: 256
(Felmarginaler finns i dessa siffror)

Mer än 100 miljoner kronor läcker ut ur bygden

Det finns cirka 390 hushåll i Tobo-området. De beräknade utgifterna för ett normalhushåll på landsbygden är 311 000 kr per år. Det skulle innebära att hushållen tillsammans omsätter ungefär 122 miljoner kronor.

I Tobo försvinner nästan 100 % av våra inkomster ut till andra områden. Den del som spenderas lokalt i Tobo får antas vara försvinnande liten. Vi spenderar en del på pizzeria, frisör och bilverkstad, men de summorna försvinner i statistiken för de är så pass små. I ett normalhushåll är bostaden den största kostnadsposten. I området finns några fastighetsbolag och flera som sysslar med byggnadsverksamhet. Kanske snurrar en del pengar runt här.

Men vi har tyvärr också exempel på fastighetsbolag som vanvårdar bostäder och där hyresgästernas pengar försvinner ut ur bygden.

Pengarna lägger vi på följande:

Vad hushållen i Tobo lägger sina pengar på under 1 år:	Inköp/hushåll (kr)	393 hushåll i Tobo	% av totala utgifter
Bostad	74 560	29,3	24%
Transporter	60 090	23,6	19%
Fritid & kultur	56 790	22,3	18%
Livsmedel	38 240	15,0	12%
Möbler & inventarier	20 630	8,1	7%
Krog, alkohol, tobak & drycker	17 550	6,8	6%
Hushållstjänster	15 140	5,9	5%
Kläder & skor	12 460	4,8	4%
Förbrukningsvaror	6 570	2,5	2%
Hälsa- & sjukvård	7 600	2,9	2%

Siffrorna i tabellen är schablonberäkningar och bygger på SCB:s urvalsundersökning "Hushållens utgifter" från 2009 om vad människor i glesbygd anger att de lägger sina pengar på. Därför ska uppgifterna endast ses som vägledning för vad hushållen kan tänkas lägga sina pengar på i Tobo.

Transporter är hushållens näst största utgift med över 60 000 kr per hushåll och år. Bilen är, som enskild faktor, den största kostnadsposten (17%) i glesbygdshushållens ekonomi. 5 företag finns registrerade under näringsgrenen Handel - reparation av motorfordon och motorcyklar. Det är intressant att notera att hushållen spenderar mer pengar på Fritid & Kultur än på Livsmedel. Ett hushåll lägger 49% mer av sin inkomst på Fritid & Kultur än på livsmedel. Livsmedel utgör 12 % av hushållens totala utgifter och vi lägger 20% på kött, 18% på mjölkprodukter, 17% på spannmål och 11% på grönsaker. I området finns 9 företag registrerade inom sektorn Jordbruk, skogsbruk och fiske, men det finns ingen större lokal marknad där dessa produkter omsätts. Läckaget ut från bygden är därför mycket omfattande.

Så här skulle det kunna se ut

Vad saknar vi?

Vi är inte längre bortskämda när det gäller service i närområdet. Det är mycket som saknas och kanske är det mest uppenbara;

- Affär
- Mack
- Skola
- Bibliotek
- Gym
- Ungdomsverksamhet
- Dag/Trivselverksamhet för äldre
- Sjukvård/Apoteksutlämning
- Säker parkering för cyklar och bilar vid Upptåget.

Det är inte lätt att bo i Tobo utan tillgång till bil.

Projektidéer mot en hållbar framtid i ett bruk som vägrar att dö

Tobo ska förbli ett levande bruk. Tillsammans kan vi hjälpas åt att utveckla Tobo vidare. Vi får större handlingskraft om bygdens föreningar och företagare och andra intresserade invånare samlas i ett nätverk för att utveckla bygden.

Några idéer som vi fått under arbetet med denna analys av Tobo är:

- **Vi är starka inom konst och kultur – utveckla därför besöksnäringen!**
Locka hit kultur- och musikintresserade turister.
Erbjud aktiviteter som museibesök, bruksvandringar, konserter, danskurser, harpbyggen, glasblåsning, modellering, drejning, konstutställningar etc.
- **Samarbeta runt marknadsföring av Tobo!**
- **Här finns många enmansföretag – känner ni varandra?**
Varför inte ordna en mötesplats för ortens företagare – visa upp er för varandra och för Tobos invånare!
Vi kan ordna en lokal marknadsgdag/kväll där alla kan träffas, lära känna varandra och visa upp sina produkter!
En möjlighet att hitta både nya samarbetspartners och kunder!
- **Etablera ett lokalt servicecenter och träffpunkt** med fika, dator, böcker tidningar och spel.
- **Vad vill DU? Här finns utrymme för fler projektidéer!**

Vision 2025

- Bruket som vägrade dö är starkare än någonsin!

Tobo är en välmående bygd med hållbar och stark ekonomi.

Vi är numera drygt 1000 invånare som lever ett gott liv och värnar om vår miljö. Våra äldre kan bo kvar på äldreboendet Radion som invigdes på hösten 2017 och har plats för 20 boende.

Förskolan har fått fler barn tack vare inflyttning och man kan numera även gå i Tobo skola de första skolåren. Skolan har fått utökade resurser och är mycket populär. Även barn från Tierp och Örbyhus har valt att gå i Tobo skola för den trevliga atmosfären och den goda undervisningen som ges här. Här känner sig barnen trygga.

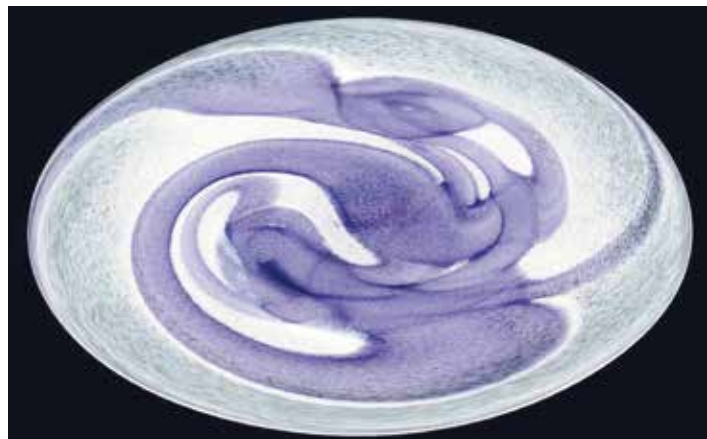
I Servicecentret, Tobogubben, finns ett enkelt kafé, ett litet bibliotek, utlämning från apotek och här kan man få hjälp med diverse göromål. Här samlas gärna ortens daglediga till verksamhet och på kvällarna pågår här både kurser i olika ämnen och träning i gymmet. Promenadgrupper utgår ofta härifrån. En del väljer bara att fika och prata/umgås.

Den lokala pizzerian är numera uppgraderad till restaurant med bra lokalproducerad mat på menyn. Här kan man förutom pizza få fräscha sallader och god och vällagad husmanskost. Man har även utökat sortimentet av dagligvaror och bygdens folk köper gärna nybakat surdegsbröd här.

På lördagar är det matmarknad på torget utanför Folkets Hus. Ortens lantbrukare säljer ägg, grönsaker, honung, kött och andra lokalproducerade varor. Marknaden är populär och får besökare från många närliggande orter eftersom den är känd för sin höga kvalitet.

På Eric Sahlströminstitutet pågår många kurser relaterade till folkmusik och dans. Antalet elever har växt och man kan nu genom det nya annexet ha många fler boende. AKA har kurser i keramik och målning med många deltagare från närliggande orter.

Glasblåseriet blomstrar och man har utökat med fler glasblåsare. Porslinsbutikerna som kom till byn 2012 har också blivit ett populärt besöksmål där man kan hitta både nytt och gammalt porslin.

Tobo har blivit ett populärt ställe för auktioner. En auktionsfirma har lokal på industriområdet och här hålls auktioner främst under sommarmånaderna. I anslutning till auktionsfirman finns en loppis.

En grupp arbetar för att skaka liv i det gamla Tobo-loppet på skidor. OK Borngen har länge varit framgångsrika både i skidspåren och i skogen som orienterare. Man vill nu arrangera egna tävlingar.

O-ringen i Tobo gjorde stor succé för något år sedan och nu är det dags även för skidtävlingar.

TÖFF anordnar fotbollsläger. I och med att campingen ligger i anslutning till IP är det lätt för familjer att komma och bo medan telningarna går i fotbollsskola under några dagar.

Stängslan har äntligen rustats upp och fått seriösa ägare. Hela området har fått ett riktigt ansiktslyft och det är numera en glädje att bo i dessa fina gamla hus.

Tobo har jobbat hårt på sin marknadsföring som ett intressant besöksmål för kultur- och musikintresserade. Gamla Folkets Hus har rustats och funnit en nisch som konsertlokal. Tack vare närheten till Upptåget kommer många besökare till de konserter som anordnas nästan varje vecka. På vardagskvällarna pågår en mängd olika aktiviteter i huset. Teaterverksamhet, ungdomsgård, biljard m.m.

Bruksmuséet räknas nu som en av de mest besöksvärda attraktionerna i Uppland. Här förekommer en mängd olika utställningar i tillägg till den permanenta Tobo-utställningen, men framför allt är muséet uppmärksammat för sina barnaktiviteter. Barnen har tillgång till lekstugor, utlåningskläder, tågbanor, skidor m.m. Det har blivit populärt att hålla barnkalas på muséet.

Under turistsäsongen pågår en mängd aktiviteter Bruksvandringar och tipspromenader är populära liksom berättar- och trubadurkvällar. En liten shop säljer varor tillverkade lokalt.

Vision 2025

– Bruket som vägrade dö är starkare än någonsin!

Bussrundturer med besök på andra bruk anordnas också. Det fungerar så bra för att besökare kommer med Upptåget. Här samlas de för vidare transport. Det påminner lite om den gamla tider när resande till Lövstabruk kom med tåg till Tobo för att sedan ta sig vidare.

Man träffar på kända barnboksfigurer – kända från Margareta Nordquists illustrationer och från Petson och Findus. Leif Högstrom skapar ständigt fler roliga figurer till barnens stora glädje. Kaféet är välbesökt eftersom man har Nordupplands godaste fika baserat enbart på ekologiska varor och man har gjort sig väl känd för den goda Tobobullen.

Masugnen är snart ombyggd till konsertlokal. Hela konstruktionen har stärkts och säkrats och invändigt har man dragit el, ordnat belysning och inredning för att kunna hålla konserter. På invigningen kommer man att inleda med eldslukeri. Det kommer att se fantastiskt ut i den gamla lokalen. Här kommer den årliga Tobo-festivalen som lockar deltagare från hela Sverige att ha sitt hjärta.

Vid och i masugnen spelas teater som visar hur livet vid en masugn kunde se ut på 1700-talet. Man spelar både i och utanför masugnen så besökarna får följa med skådespelarna till olika platser där handlingen utspelade sig på bruket.

Uppe vid IP finns numera en campingplats för besökare. Man kan ta emot både husbilar, husvagnar och tältande besökare. Besökare cyklar eller vandrar gärna till Strömabadet, där de förutom att bada kan fiska, hyra kanot eller båt och ta sig en enkel fika innan de vänder tillbaka till Tobo.

Uppe på industriområdet finns ett företagshotell där många av ortens småföretagare hyr in sig och får hjälp med administration och ekonomi. De samarbetar så mycket de kan och delar resurser med varandra. På senare tid har hotellet lockat fler nya företag till orten då de imponeras av den goda servicen och de humana priserna.

Arbetsstillfällena har blivit fler då företaget Grön Miljö har etablerat sig här.

Man arbetar hårt för en hållbar framtid och ser att pengar kommer in i bygden och spenderas här – man håller på att få en lokal ekonomi väl värd namnet! Och Tobo! är namnet på allas läppar!

Fotnot: Ovanstående vision är naturligtvis i dagsläget bara en dröm och ett utslag av fantasi – men visst skulle den eller något likande kunna bli verkligt! Men det kommer aldrig att ske om vi alla förväntar oss att någon annan ska ordna det åt oss! Det är tillsammans som vi kan forma vår framtid som vi vill ha den!